

Kommunerne skulle have Selvstyrelse. I dette Lovforslag røre vi ikke ved Borgmesteren, det er Noget, der kan ste under Behandlingen, dersom man er særdeles tilbøielig til at udvide Bestemmelsen i Fremstidets Retning. Jeg vil sige, at, naar Forslaget maatte gaa igjennem med Hensyn til Kjøbstaderne, var det end mere berettiget og nødvendigt, at der indtraadte en væsentlig Forbedring med Hensyn til Valgretten til Amtsraadet. Hvad der i saa Henseende ligger mig mest paa Sinde, er, at de Bestemmelser, der ere satte i Lovgivningen for Valg af Amtsraad, ere saaledes bestafne, at 9 Liendebele af Amtsraadsstedsenes staaende Befolkning, det vil da sige, naar vi tage det rent strengt efter Tallet — det virkelige Liv svarer som oftest ikke dertil — udelukkes fra enhver Indflydelse paa Raadets Sammensætning, skjøndt de Byrder, som Amtsraadet kan paalægge en Amtsraadssteds ofte ere meget betydelig høiere end de Hartforsksfatter, som Amtsraadssteds svarer til Staten. Den større Del af Amtsraadsvalgte Medlemmer altsaa, naar vi tage den kongevalgte Formand med og stille ham ved Siden af Mindretallet, altsaa lig Halvdelen af Amtsraadsstemmeberettigede Medlemmer vælges som bekendt ved Delegerede fra Sogneraadene, een fra hvert Sogneraad; men Sogneraadet er jo sammensat saaledes, at den større Del kan vælges, som jeg sagde før, af indtil en Liendebel af de Høistbestattede, nemlig Flertallet af Femtedelen, og de kunne altsaa sende deres Delegerede til Valg til Amtsraadet, og derigjennem vil saaledes indtil ni Liendebele af Befolkningen holdes udenfor Indflydelse paa denne Halvdel af Amtsraads Medlemmer. Det er imidlertid ikke det Børste, men nu komme vi til den anden Halvdel af Amtsraads Medlemmer, og det er den, der vælges umiddelbart af lige saa mange Høistbestattede, som der er Kommuner i Amtet, det vil da sige, hvis disse møde, thi de opføres paa Listen, men de behøve slet ikke at møde ved Valget, saa vi kunne træffe Valg, hvor 7, 8, 9, 10, 11 Mænd møde og indbyrdes afgjøre et Valg, der skal være Halvdelen af Amtsraadet og have overdentlig betydelig Indflydelse ikke alene paa Amtsraadsens Anliggender, men ogsaa som en Overmyndighed over samtlige Sogneraad. Det er de høist bestattede Eiendomsbesiddere. Men til de høist bestattede Eiendomsbesiddere høre ogsaa de Fæstere eller Forpagtere og Leiere, som efter thinglæst Kontrakt besidde de paagjældende Eiendomme for den Arrække; for hvilke Valget gjælder, og det er ikke blot som i gamle Dage Lehnbesiddere, Sædegaardseiere og i det Hele stabile Mænd i Sognene og i Amtet, der altsaa have en særlig Interesse Amtets Anliggender, som her ere paa Valg, men de kunne møde ifølge denne Bestemmelse med deres Sædegaardforpagter, og Andre. Man kan fremsføre Exempler paa, at der er Forpagtere eller Leiere, der have fiddet dette ene Aar i en Amtsraads-

freds førend Valget og svaret den Stat, som er forlangt efter deres thinglæste Kontrakt — den kunde, som sagt, have været thinglæst f. Ex. for en Tid af 6 Aar efter Valget eller forpagtet paa en halv Snes Aar — som have været med til Valget, men som saa Aaret efter ere gaaede rabundus og ere reiste ud af Amtet igjen. Altsaa, Mænd, som ikke have haft med Amtet at gjøre eller ere bundne dertil paa anden Maade end ved en Forpagtingskontrakt, og som ere ukjendte med Forholdene, og som kun have været i Amtet et Aars Tid før Valget, og som Aaret efter atter ere borte, kunne stilles op med en privilegeret Valgret fremfor Amtets oplyste Bøndebefolkning. Disse enkelte privilegerede Vælgere, der kunne møde eller ikke møde, vælge altsaa Amtsraads mindre Halvdel, en Halvdel, der sammen med Amtmanden — hvilket dog for Resten ikke altid er Tilfældet — kan udgjøre et Tal, som har Magt til at forhindre enhver selvstændig Beslutning, de ikke synes om. De Andre kunne nok ogsaa gjøre dette, naar de ere enige; men det kjende vi altfor vel, at endnu naaer man sjældent til at finde Enstemmighed hos de Andre. En eller anden Magnet trækker altid En eller Anden til den anden Side, saa at i Reglen kunne Amtsraads privilegerede Vælgere og Proprietarer faae Flertallet for deres Anskuelse ved Hjælp af den kongevalgte Amtmand. Jeg vil ikke udtale nogen misbilligende Dom om Amtsraadenes Virksomhed. Det er en meget stor Byrde, man paalægge de Mænd, man vælger til Amtsraadene, og jeg tvivler ikke om, at i Almindelighed taget udføre de deres Arbejde baade med Dygtighed og med Samvittighedsfuldhed. Men jeg tvivler heller ikke om, at de udføre det — ellers vilde de jo nemlig ikke være samvittighedsfulde — efter den Anskuelse, som de nu engang have. I samme Grad imidlertid, som denne er forskjellig fra den Anskuelse, som er Gjennemsnitsanskuelsen blandt Befolkningen i Amtet, i samme Grad komme de til at virke imod de Ønsker og Attraaer, som kunde findes hos denne Befolkning i Amtet, og kunne gjøre det med desto større Energi, jo dygtigere de ere. Jeg finder, at det er aldeles ubegrundet at have denne privilegerede Valgret til Amtsraadet. Jeg veed ikke, om det var nogen Binding i 1855 at faae de store Sædegaardseierses Ret lagt over paa denne Klasse af Valgberettigede; for mig staaer dette som meget tvivlsomt. Jeg kan imidlertid forstaa, at man maatte endnu dengang troede, at man maatte blive staaende derved; men efter at vi nu have levet i en Mennefsaalder under Friheden, og den har baaret Frugt — og det kan ikke negtes, at der er en ikke uvæsentlig Fremgang i Maaden, hvorpaa de offentlige Interesser varetages og i Oplysning hos vor Bøndestand — siger jeg, at, skjøndt denne Frugt ikke er saa god allevegne, som den kunde ønskes, eller virkelig modnet i saa høi Grad, som man kunde have haabet — det er